

Pareiškimas dėl Komisijos įsteigimo

TARPTAUTINĖ KOMISIJA NACIŲ IR SOVIETINIO OKUPACINIŲ REŽIMŲ NUSIKALTIMAMS
LIETUVOJE ĮVERTINTI

PAREIŠKIMAS

1998 m. lapkričio 18 d., Vilnius

1998 metų lapkričio 17 dieną Vilniuje įvyko Tarptautinės komisijos nacių ir sovietų okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti (toliau – Komisijos) pirmasis posėdis.

Posėdyje dalyvavo:

Emanuelis ZINGERIS (Komisijos pirmininkas), Lietuva

Liudas TRUSKA (Komisijos vykdomasis pirmininkas), Lietuva

Komisijos nariai:

Jurij AFANASJEV, Rusijos Federacija

Andrew BAKER, JAV

Toma BIRMONTIENĖ, Lietuva

Dalia KUODYTĖ, Lietuva

Nicholas LANE, JAV

Vytautas RADŽVILAS, Lietuva

Julius ŠMULKŠTYS, Lietuva

Posėdžiui pirmininkavo **Emanuelis Zingeris**

Posėdį pradėjo Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus, pasveikino Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis, Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininkas Vytautas Dudėnas, švietimo ministras Kornelijus Platelis.

Posėdžio svečiai Austrijos Antrojo pasaulinio karo pasekmių likvidavimo komisijos pirmininkas, Austrijos parlamento viceprezidentas dr. Heinrich Neisser ir šios komisijos sekretorius dr. Helmut Wohnout papasakojo apie savo komisijos uždavinius ir darbą. Svečiai pritarė Komisijos narių pasiūlymui 1999 metų rudenį Vilniuje surengti koordinacinį Europos valstybių analogiškų komisijų atstovų pasitarimą.

Komisijos posėdį aplankė oficiali aštuonių JAV Senato narių delegacija, kurios pirmininkas, buvęs ilgametis Šiaurės Atlanto Asamblėjos pirmininkas William Roth pasveikino įvairių tautų atstovų Komisiją, sutartinai tiriančių sudėtingiausius okupacinių diktatoriškų režimų nusikaltimų klausimus.

Taip pat posėdyje dalyvavo Atviros Lietuvos fondo, Lietuvos žydų bendruomenės ir Lietuvos tautų informacijos rūmų (INFORUM) atstovai.

Komisija svarstė nacių ir sovietų režimų nusikaltimus bei slaptąjį Ribentropo-Molotovo paktą tarp dviejų totalitarinių valstybių – hitlerinės ir stalininės sovietų Sąjungos. Jo padariniai Lietuvai buvo valstybingumo netektis, trys okupacijos ir visų tautybių jos piliečių, ypač žydų, tragiškas likimas. Lietuvos žydų likimas pasireiškė pačia žiauriausia forma – holokaustu. Šių nekaltai žuvusių žmonių dvasinis palikimas turėtų tapti neatskiriama Lietuvos kultūros dalimi.

Lietuvos Respublikos Prezidentas sudarė Komisiją holokausto Lietuvoje ir Lietuvos piliečių naikinimo karo ir sovietų okupacijos metais aplinkybėms bei mastui iširti. Kadangi nacių holokaustas ir sovietų nusikaltimai buvo vykdomi siekiant skirtingų tikslų ir skirtingais metodais, ši Komisija iš savo narių sudarys dvi pakomises, kurios savo ruožtu koordinuos ir kontroliuos, kaip dvi ekspertų darbo grupės tiria holokausto ir sovietų okupacijos metais vykdytus nusikaltimus.

Komisija rinksis du kartus per metus ir bus atsakinga už šių darbo grupių išvadų skelbimą. Remdamasi šiomis išvadomis, ji taip pat galės teikti rekomendacijas įvairioms Lietuvos Respublikos ministerijoms ir valstybės institucijoms.

Pabrėždami Komisijos veiklos svarbą bei dideli darbų mastą, Komisijos nariai kreipiasi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę dėl Komisijos veiklos finansavimo.